

UZASADNIENIE

Doświadczenia związane ze stosowaniem krajowych przepisów w zakresie gospodarki odpadami wskazują, że pomimo istnienia przepisów obejmujących właściwe składowanie odpadów oraz usuwanie odpadów z miejsc na ten cel nieprzeznaczonych, na terenie kraju sygnalizowane są problemy związane z obecnością odpadów niebezpiecznych, zgromadzonych w przeszłości, w sposób stwarzający zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi (w szczególności przez Zakłady należące w przeszłości lub do chwili obecnej do Skarbu Państwa). Skutkiem obecności odpadów niebezpiecznych w środowisku mogą być emisje do wód powierzchniowych i podziemnych, emisje do powietrza, a także zanieczyszczenie powierzchni ziemi, a finalnie również zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzkiego. Bardzo często wyegzekwowanie wykonania obowiązku wyeliminowania lub ograniczenia wpływu na środowisko zgromadzonych odpadów jest bardzo trudne, gdyż zdeponowanie odpadów nastąpiło dawno temu, a na przestrzeni wielu lat tereny, na których znajdują się odpady znalazły się we władaniu wielu podmiotów prywatnych - następował podział gruntów i ich własności. Problem dotyczy głównie odpadów gromadzonych w przeszłości na wielkoobszarowych terenach państwowych zakładów przemysłowych, w czasach przed obowiązywaniem szczegółowych przepisów regulujących gospodarowanie odpadami w sposób zapewniający właściwy poziom ochrony środowiska. Potocznie, np. w doniesieniach prasowych, miejsca takie określane są jako „bomby ekologiczne”, jednak stosowanie tego terminu, który nie jest sprecyzowany i zdefiniowany prawnie rodzi poważne wątpliwości. Przykładami terenów, gdzie stwierdzono występowanie omawianych problemów są m.in. tereny dawnych Zakładów Chemicznych „Zachem” w Bydgoszczy, Zakładów Chemicznych „Organika-Azot” w Jaworznie, byłych Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry” w Tarnowskich Górach, Zakładów Przemysłu Barwników „Boruta” w Zgierzu. Istnieje również potrzeba identyfikacji innych obszarów o podobnym charakterze, jednak na chwilę obecną nie zostały one zdiagnozowane.

Na wielkoobszarowych terenach zdegradowanych największe problemy występują w miejscach, gdzie zalegają odpady, zgromadzone tam w przeszłości w sposób bez zabezpieczenia podłoża, w niektórych przypadkach również bez wykonania warstwy rekultywacyjnej na powierzchni tych miejsc. Konsekwencją takiego stanu jest migracja substancji niebezpiecznych do środowiska gruntowo-wodnego i rozprzestrzenianie się ich, co może wywoływać negatywny wpływ na zdrowie i życie ludzi oraz stan środowiska. Natomiast miejsca wolne od odpadów na wielkoobszarowych terenach dawnych zakładów, mogą być zagospodarowywane. Często tereny takie zostały podzielone geodezyjnie na mniejsze działki i prowadzone są tam działalności o innym niż pierwotnie profilu. Zdarza się, że w miejscach wolnych od odpadów badania powierzchni ziemi nie wykazują przekroczeń dopuszczalnych zawartości substancji powodujących ryzyko.

Aktualnie kwestie związane ze składowaniem lub magazynowaniem odpadów reguluje ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. *o odpadach* (Dz. U. z 2022 r. poz. 699), zwana dalej „ustawą *o odpadach*”. Na wielkoobszarowych terenach zdegradowanych oprócz składowisk odpadów

występują również tereny, na których znajdują się odpady o nieuregulowanym statusie prawnym. Miejsca tych nie można rozpatrywać jako obiektów budowlanych przeznaczonych do składowania odpadów w rozumieniu aktualnie obowiązujących przepisów ustawy *o odpadach*. Jeżeli deponowanie odpadów na przedmiotowym terenie zostało zakończone przed dniem wejścia w życie nieobowiązującej już ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *o odpadach* (Dz. U. z 2010 r. poz. 1234, z późn. zm.) i teren ten nie mógł być traktowany jako istniejące składowisko, gdyż z chwilą wejścia w życie tej ustawy, pomimo że były obecne w danym miejscu odpady nagromadzone w przeszłości, teren ten nie był użytkowany jako składowisko (por. art. 36 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. *o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw*, tzw. ustawy „wprowadzającej” – Dz. U. poz. 1085), nie można rozpatrywać go jako obiektu budowlanego przeznaczonego do składowania odpadów w rozumieniu przepisów *ustawy o odpadach*.

Przed 2001 r. sprawy dotyczące lokalizacji, sposobu eksploatacji oraz rekultywacji takich obiektów, były regulowane przepisami ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. *o odpadach* (Dz. U. poz. 592, z późn. zm.), zawartymi w art. 21. Wcześniej, kwestie postępowania z odpadami regulowane były w ustawie z dnia 31 stycznia 1980 r. *o ochronie i kształtowaniu środowiska* (Dz. U. poz. 6) i zawarte były jedynie w art. 6 ust. 4 pkt 2 oraz w art. 54 tej ustawy.

Z drugiej strony warto zaznaczyć, że w odniesieniu do zagadnień dotyczących starych, nieczynnych składowisk odpadów, których działalność została zapoczątkowana w innych reżimach prawnych niż obecnie obowiązujące, należy dodać że taka sytuacja nie musi oznaczać, iż obiekt taki z racji zmiany przepisów utracił charakter składowiska odpadów, gdyż stan faktyczny jest taki, że w danym miejscu wciąż znajdują się odpady i nie można w takiej sytuacji mówić o nim jako o powierzchni ziemi, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2021 r. – *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą *Poś*”.

Jednocześnie nie można wykluczyć, że przed wejściem w życie ustawy *o odpadach* oraz ustawy *Poś*, odpady były wykorzystywane lub składowane zgodnie z obowiązującym w danym czasie stanem prawnym, innym niż obecnie obowiązujące uregulowania. W tym zakresie z historycznego punktu widzenia, część składowisk odpadów była lokalizowana jako element działalności przemysłowej, co było sankcjonowane mocą decyzji ówczesnych organów różnego szczebla bądź jedynie zarządzających zakładem. W 2001 r., tj. z wejściem w życie ustawy *o odpadach* i ustawy *Poś*, wprowadzono przepisy przejściowe dotyczące przeglądów ekologicznych, a następnie zobowiązano nasz kraj do przedstawienia UE listy składowisk, a także zostały określone okresy przejściowe dla składowisk odpadów komunalnych. W tej sytuacji należy przyjąć, że każdy z historycznych przypadków wykorzystania lub składowania odpadów powinien być oceniany indywidualnie w aspekcie zarówno wynikającym z zaszłości, w szczególności ewentualnych wydanych decyzji administracyjnych, jak i obecnego stanu formalno-prawnego danego terenu.

Ponieważ przepisy o odpadach nie zawierają szczegółowych regulacji dotyczących rozwiązywania problemów, takich, jak wyżej opisane, na terenie kraju podejmowane są próby zastosowania w tych przypadkach przepisów dedykowanych zanieczyszczeniu powierzchni ziemi, tj. o przekroczeniu dopuszczalnych zawartości substancji powodujących ryzyko w

glebie lub w ziemi. Jednak, ponieważ celem tych przepisów nie jest usuwanie odpadów lub oczyszczanie zanieczyszczonych wód, nie są one dobrym narzędziem do rozwiązywania kompleksowego problemu wielkoobszarowych terenów zdegradowanych. Problem ograniczenia wpływu na środowisko wielkoobszarowych terenów zdegradowanych jest zagadnieniem interdyscyplinarnym i wykracza daleko poza zagadnienie ochrony powierzchni ziemi. Na tych terenach mamy bowiem głównie do czynienia z szeregiem innych problemów ochrony środowiska, przede wszystkim takich jak obecność odpadów zgromadzonych w dalekiej przeszłości i emisja niebezpiecznych substancji do wód powierzchniowych i podziemnych, a czasem również do powietrza.

Warto podkreślić, że zagadnienie wielkoobszarowych terenów zdegradowanych jest dodatkowo skomplikowane z uwagi na kwestie pozostające przynajmniej częściowo poza kompetencją Ministra Klimatu i Środowiska, takie jak – obecność zdegradowanej infrastruktury i budynków, upadłość przedsiębiorstw i kwestia określenia ich następców prawnych, problemy z określeniem własności gruntów, handel zanieczyszczonymi nieruchomościami, kwestie dopuszczalności pomocy publicznej. Wobec powyższego przepisy o gospodarce odpadami lub z zakresu ochrony powierzchni ziemi okazują się nieefektywne w zakresie rozwiązania problemu poszczególnych terenów tego rodzaju.

Zgodnie z art. 6 pkt 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o gospodarce nieruchomościami* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1899 z późn. zm.), celem publicznym jest w szczególności budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania. Zakwalifikowanie inwestycji do celów publicznych uprawnia do zastosowania instrumentów władczego nabycia praw do nieruchomości przez Skarb Państwa lub jednostkę samorządu terytorialnego (tj. wywłaszczenia przez pozbawienie albo ograniczenie prawa własności lub prawa użytkowania wieczystego).

Do zasobu nieruchomości Skarbu Państwa, w stosunku do których starosta może bez ograniczeń podejmować wszelkie czynności z zakresu gospodarowania mieniem publicznym, stosownie do art. 21 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o gospodarce nieruchomościami* należą nieruchomości będące własnością Skarbu Państwa, które nie zostały oddane w użytkowanie wieczyste oraz będące przedmiotem użytkowania wieczystego Skarbu Państwa.

Uprawnienie do dokonywania czynności zmierzających do zachowania gruntu w stanie niepogorszonego, w tym wstępu w celu usunięcia odpadów będących w posiadaniu innych podmiotów, stanowi przejaw ingerencji w sferę władztwa użytkownika wieczystego, która powinna być uzasadniona szczególnymi względami oraz znajdować stosowne umocowanie w ustawie.

Projekt ustawy zawiera przepisy mające na celu:

- rozpoznanie, przygotowanie i ocenę skali problemów związanych z ograniczaniem wpływu na środowisko i zdrowie ludzi wielkoobszarowych terenów zdegradowanych,
- usunięcie lub ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko i zdrowie ludzi wielkoobszarowych terenów zdegradowanych, w tym eliminację lub zabezpieczenie odpadów

stwarzających zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi oraz oczyszczenie zanieczyszczonych terenów celem późniejszego zagospodarowania,

– przywrócenie wielkoobszarowych terenów zdegradowanych do ponownego wykorzystania lub przygotowania do pełnienia nowych funkcji, o ile jest to możliwe.

Konieczne jest rozwiązanie problemu wielkoobszarowych terenów zdegradowanych, w tym głównie „starych miejsc deponowania odpadów”. W tym celu niezbędne jest uregulowanie tego zagadnienia w odrębnej ustawie dedykowanej specjalnie tego rodzaju miejscom, której zakres powinien być ograniczony i dopasowany do miejsc deponowania w przeszłości odpadów powodujących zagrożenie dla środowiska lub zdrowia ludzi.

Projekt ma charakter specustawy dedykowanej konkretnym, już zidentyfikowanym terenom przemysłowym, wybranym w oparciu o informacje na temat wpływu na środowisko tych terenów zgromadzonym w trakcie prac Zespołu ds. terenów zdegradowanych¹, dla których działania związane z inwentaryzacją i diagnozą oraz poprawą stanu środowiska będą mogły być sfinansowane m.in. z Krajowego Planu Odbudowy oraz innych funduszy europejskich w ramach polityki spójności w latach 2021-2027.

Ograniczenie zakresu reformy do kilku konkretnych obiektów umożliwi rzeczywiste oszacowanie skutków finansowych planowanej reformy. Priorytetem reformy jest przede wszystkim usunięcie zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi, jaki stwarzają wielkoobszarowe tereny przemysłowe oraz jeśli jest to możliwe - odzyskanie tych terenów do ponownego wykorzystania, w niektórych przypadkach przez nadanie im nowych funkcji. Ewentualne przyszłe rozszerzenie listy terenów z załącznika do projektu ustawy może być wprowadzone w wyniku nowelizacji przepisów i będzie podlegało odrębnej ocenie skutków.

Zakres ustawy

Zgodnie z projektowanym art. 1 ustawa będzie określać:

- 1) wielkoobszarowe tereny zdegradowane, dla których konieczne jest podjęcie działań związanych z poprawą stanu środowiska;
- 2) zasady ewidencjonowania wielkoobszarowych terenów zdegradowanych;
- 2) zadania i kompetencje organów administracji publicznej dotyczące działań związanych z poprawą stanu środowiska na wielkoobszarowych terenach zdegradowanych;
- 3) źródła finansowania działań związanych z poprawą stanu środowiska na wielkoobszarowych terenach zdegradowanych.

W art. 2 projektowanej regulacji wprowadzono definicje kluczowe dla prawidłowego stosowania przepisów projektowanej ustawy. Wprowadzenie definicji wielkoobszarowego terenu zdegradowanego² jest niezbędne dla poprawnego rozumienia zakresu przedmiotowej ustawy, wskazując, że najważniejszym wyznacznikiem uznania danego terenu za wielkoobszarowy teren zdegradowany jest, oprócz jego wielkości i objęcia zanieczyszczaniem powierzchni przynajmniej 10 ha, obecność na tym terenie lub jego części

¹ Powołanego Zarządzeniem Ministra Klimatu z dnia 1 lipca 2020 r. (Dz. Urz. MK poz. 35), zmienionym Zarządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 2 grudnia 2020 r. (Dz. Urz. MKiŚ poz. 21). Zespół kontynuuje prace rozpoczęte przez Zespół do spraw terenów zdegradowanych, powołany zarządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 października 2016 r. (Dz. Urz. MŚ poz. 67).

² W projekcie przewidziano również wskazanie listy wybranych wielkoobszarowych terenów zdegradowanych, dla których konieczne jest podjęcie działań dotyczących poprawy stanu środowiska – patrz niżej.

składowiska historycznych odpadów przemysłowych lub miejsca gromadzenia historycznych odpadów przemysłowych, a także potwierdzenie występowania istotnego zagrożeniu dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, które zostało odrębnie zdefiniowane przez odesłanie do przepisów ustawy Poś.

Jeżeli chodzi o definicję składowiska historycznych odpadów przemysłowych przyjęto, że rozumie się przez to składowisko odpadów pochodzących z działalności dawnego państwowego zakładu przemysłowego, na którym deponowano odpady przed dniem 1 października 2001 r., czyli przed datą wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628 z późn. zm.), która wprowadziła istotne przepisy dotyczące składowania odpadów. Składowiska przemysłowe, na których składowano odpady przed tą datą nie musiały spełniać wysokich standardów ochrony środowiska i tym samym mogą wciąż powodować zagrożenie. Doprecyzowano przy tym również, że dodatkowe deponowanie po 1 października 2001 r. nowych odpadów na warstwie odpadów niebezpiecznych pochodzących z działalności przemysłowej zdeponowanych w przeszłości nie wyklucza określenia tego składowiska jako składowiska historycznych odpadów przemysłowych. Odrębnie zdefiniowano również, co należy rozumieć przez odpady przemysłowe, aby uwzględnić wszystkie odpady powstające w wyniku działalności gospodarczej obejmującej procesy produkcji przemysłowej, z wyjątkiem odpadów niezawierających odpadów niebezpiecznych, które ze względu na swój charakter i skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Nie każde z miejsc gromadzenia odpadów sprzed 2001 r. ma status składowiska odpadów. Na terenie kraju występują miejsca, gdzie zgromadzono w przeszłości odpady, jednak miejsca te nie mają statusu instalacji ani budowli stanowiącej składowisko odpadów. Sytuacja taka ma miejsce ze względu na fakt, że miejsca te nie funkcjonowały jako składowiska odpadów z chwilą wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, kiedy zaczęły obowiązywać odpowiednie wymagania prawne dotyczące składowania odpadów oraz nie zostały objęte stosownymi przepisami dostosowawczymi. Zgromadzone tam odpady w większości przypadków nie są w pełni zabezpieczone, co może negatywnie oddziaływać na różne komponenty środowiska. Dlatego też konieczne jest również zdefiniowane innych niż składowiska miejsc gromadzenia historycznych odpadów przemysłowych, przy czym przyjęto tu tę samą, jak dla składowisk, datę graniczną, która powoduje uznanie tego miejsca za problem o charakterze zaszłości historycznej, tj. 1 października 2001 r.

Z uwagi na to, że na wielkoobszarowych terenach zdegradowany gleba i ziemia mogą być zanieczyszczone, należy przeprowadzić ich oczyszczenia przez wykonanie remediacji. W przypadku potwierdzenia na terenie zdegradowanym historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi powstaje obowiązek przeprowadzenia jej remediacji. Ponieważ kwestie związane z zanieczyszczeniem powierzchni ziemi i wykonywaniem remediacji reguluje obecnie ustawa Poś, a projektowane przepisy mają mieć charakter *lex specialis* w stosunku do ogólnie obowiązujących przepisów ochrony środowiska, niezbędne jest odesłanie w zakresie definicji remediacji, zanieczyszczenia powierzchni ziemi oraz władającego powierzchnią ziemi do przepisów ustawy Poś, która zawiera szczegółowe przepisy w tym zakresie.

Jeżeli w wyniku porządkowania terenów zdegradowanych pojawi się potrzeba przeprowadzenia rekultywacji zdewastowanych lub zdegradowanych gruntów na tych terenach, to wówczas należy podejmować działania rekultywacyjne zgodnie z wymaganiami określonymi w ustawie z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1161, z 2020 r. poz. 471). Stąd przewidziano stosowne odesłanie w zakresie definicji rekultywacji gruntów do przepisów tej ustawy.

Przepis projektowanego art. 3 ust. 1 wskazuje, że listę rozpoznanych wielkoobszarowych terenów zdegradowanych, dla których konieczne jest podjęcie działań dotyczących poprawy stanu środowiska, określa załącznik do ustawy. Rozwiązanie takie przyjęto z uwagi na potrzebę nieobciążania samorządu obowiązkami dotyczącymi poprawy stanu środowiska na terenach zdegradowanych, które z uwagi na rodzaj prowadzonych działalności oraz ich skalę, jak również horyzont czasowy w którym powstawały, są bardzo problematyczne. Ograniczenie zakresu projektu ustawy do kilku konkretnych obiektów, które były rozpoznawane w ramach prac Zespołu ds. terenów zdegradowanych, umożliwia rzeczywiste oszacowanie skutków finansowych planowanej reformy i zaplanowanie odpowiednich źródeł finansowania kosztownego procesu poprawy stanu środowisk na tego rodzaju terenach. Ewentualne przyszłe rozszerzenie listy terenów z załącznika do projektu ustawy może być wprowadzone w wyniku nowelizacji przepisów i będzie podlegało odrębnej ocenie skutków. Projektowany art. 3 ust. 2 zobowiązuje właściwy organ do prowadzenia identyfikacji dotychczas nierozpoznanych wielkoobszarowych terenów zdegradowanych oraz przekazywania do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska informacji dotyczących odnalezionych na terenie gminy wielkoobszarowych terenów zdegradowanych, w celu uzupełniania ich ewidencji. Tym samym odpowiednio samorząd albo na terenach zamkniętych - rdoś będzie miał również wpływ na przekazywanie na poziom centralny informacji o występujących na danym terenie problemach ochrony środowiska wynikających z obecności na obszarze gminy dawnych miejsc składowania lub gromadzenia odpadów. Dodatkowo również wojewódzki inspektor ochrony środowiska po powzięciu od tych organów informacji o istnieniu dotychczas nierozpoznanego wielkoobszarowego terenu zdegradowanego, po weryfikacji tej informacji z udziałem innych właściwych organów oraz instytutów badawczych zajmujących się ochroną środowiska, będzie obowiązany do jej przekazania Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska (projektowany art. 3 ust. 3-5). W projekcie ustawy przewidziano również możliwość, że właściwy WIOŚ zidentyfikuje dotychczas nierozpoznany wielkoobszarowy teren zdegradowany w ramach zadań Inspekcji Ochrony Środowiska, przykładowo podczas prowadzonej kontroli. W takim przypadku odpowiednia informacja powinna zostać przekazana do GIOŚ, a także do właściwego organu (proj. art. 3 ust. 6). Ponadto, art. 3 ust. 7 projektu ustawy wprowadza dla Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ) obowiązek prowadzenia ewidencji dotychczas nierozpoznanych wielkoobszarowych terenów zdegradowanych. Przy czym, aby zapewnić kontrolę nad jakością danych gromadzonych w ewidencji, dokonując wpisu do ewidencji GIOŚ będzie miał prawo ingerencji w treść danych zgromadzonych na poziomie właściwego organu i wioś (projektowany art. 3 ust. 8). GIOŚ ma szerokie doświadczenie zarówno w zakresie oceny prawidłowości postępowania z odpadami, w tym funkcjonowania składowisk

odpadów oraz miejsc, w których odpady zostały zgromadzone z naruszeniem przepisów oraz gromadzenia i przetwarzania informacji o środowisku, a także opracowywania raportów o stanie środowiska. Należy także zwrócić uwagę, że w ramach prac Zespołu ds. terenów zdegradowanych, GIOŚ w ramach zwykłych obowiązków powierzonych przez Ministra wykonał inwentaryzację miejsc nagromadzenia odpadów, które stwarzają zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzi. Dokument ten był wykorzystywany przy opracowaniu założeń do niniejszego projektu ustawy. Zatem uznano, że to właśnie GIOŚ będzie najlepszym organem, któremu należy powierzyć prowadzenie ewidencji. Warte przypomnienia jest również, że to właśnie GIOŚ w 1990 roku opublikował „Listę 80” zawierającą wskazanie zakładów przemysłowych stwarzających największe zagrożenie dla środowiska. Obecnie wiele z tych zakładów pozostawiło po sobie tereny zdegradowane. Należy również wyjaśnić, że istniejące rejestry prowadzone przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, tj. rejestr bezpośrednich zagrożeń szkodą w środowisku i szkód w środowisku odnoszący się do zanieczyszczenia gleb i wód oraz szkód w gatunkach chronionych i chronionych siedliskach przyrodniczych, a także rejestr historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, są dedykowane innym celom i nie obejmują swoim zakresem składowisk odpadów i innych miejsc gromadzenia odpadów. Dzięki uruchomieniu ewidencji dane na temat wielkoobszarowych terenów zdegradowanych będą gromadzone i weryfikowane przez GIOŚ będą dostępne w jednolitym systemie dla obszaru całego kraju.

Projektowany art. 3 ust. 9 określa zakres informacji gromadzonych w ewidencji na temat każdego z wielkoobszarowych terenów zdegradowanych. Informacje takie są konieczne do podejmowania decyzji, kształtowania polityki i planowania finansowania poprawy stanu tych miejsc. Przewidziano również, że GIOŚ będzie zobowiązany do aktualizowania ewidencji co dwa lata, gdyż mogą pojawić się nowe informacje o dotychczas nierozpoznanych wielkoobszarowych terenach zdegradowanych, których wpływ na środowisko nie był dotychczas sygnalizowany przez samorządy (art. 3 ust. 10). W projektowanym art. 3 ust. 11 zawarto zobowiązanie dla Głównego Inspektora Ochrony Środowiska do przygotowywania i przekazywania co dwa lata ministrowi właściwemu do spraw klimatu zbiorczej informacji na temat zawartości ewidencji. Informacje te oraz ocena dostępności środków finansowych na ochronę środowiska, a także ocena stopnia gotowości samorządu oraz przygotowania terenu do podjęcia działań dotyczących poprawy stanu środowiska pozwolą ministrowi właściwemu do spraw klimatu dokonywać analizy pod kątem potrzeb i możliwości uzupełniania załącznika do ustawy.

W projektowanym art. 4 ust. 1-4 zawarto przepisy mające zapewnić bezpieczeństwo danych osobowych z ewidencji wielkoobszarowych terenów zdegradowanych, czyli informacji identyfikujących władających nieruchomościami na tych terenach. Ponadto, z uwagi na prowadzenie na części wielkoobszarowych terenów zdegradowanych działalności, które mogą mieć częściowo charakter niejawnny w art. 4 ust. 5 wyłączono z gromadzenia w ewidencji informacji niejawnnych.

W art. 5 ust. 1 wskazano wójta, burmistrza lub prezydenta miasta jako organ administracji właściwy w sprawach wykonania działań w zakresie poprawy stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym. Wyznaczono organ tego szczebla, z uwagi

na to, że to właśnie na poziomie lokalnym najlepiej znane są specyficzne problemy poszczególnych wielkoobszarowych terenów zdegradowanych. Ponadto, z dotychczasowych doświadczeń w ramach prac Zespołu ds. terenów zdegradowanych wynika, że to właśnie urzędy miast spośród organów administracji lokalnej i regionalnej były dotychczas najbardziej aktywne i zabiegały o rozwiązanie tego problemu. Zadania w zakresie wielkoobszarowych terenów zdegradowanych, jako zadania z zakresu zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty obejmujące sprawy gospodarki nieruchomościami i ochrony środowiska stanowią zadanie własne gminy. Dodatkowo, w drodze wyjątku, dla terenów zamkniętych organem właściwym będzie, analogicznie do wielu innych przepisów ochrony środowiska – regionalny dyrektor ochrony środowiska. W celu uproszczenia tekstu ustawy zdecydowano się zastosować skrót i w dalszej części ustawy, jak i uzasadnienia, organ wskazany w art. 5 ust. 1 nazywany jest właściwym organem. W projektowanym art. 5 ust. 2 doprecyzowano ponadto właściwość organów w przypadku, gdy wielkoobszarowy teren zdegradowany występuje na obszarze dwóch lub więcej gmin. Przyjęto, że właściwa powinna być gmina, na której jest większa powierzchnia wielkoobszarowego terenu. W takim przypadku działania dotyczące poprawy stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym będą uzgadniane z pozostałymi gminami, na podstawie art. 8 ust. 4 pkt. 4 projektowanej ustawy. W kwestii kompetencji dot. wydawania decyzji o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, w tym m.in. uregulowanie problemów gospodarki nieruchomościami – patrz niżej.

Projektowany art. 6 ust. 1-2 zawiera zobowiązanie dla właściwego organu do przeprowadzenia kompleksowej oceny stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, w tym badań właściwości odpadów, badań zanieczyszczenia powierzchni ziemi, badań zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych, a także w razie potrzeby - badań zanieczyszczenia powietrza i oceny stanu zdrowia ludzi na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym oraz terenach sąsiadujących z tym terenem. Wykonanie takich badań jest konieczne dla prawidłowego opracowania projektu poprawy stanu środowiska dla danego terenu. W art. 6 ust. 3 projektu ustawy wskazano, że wykonując kompleksową ocenę stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym można wykorzystywać istniejące wyniki badań. Rozwiązanie takie przyjęto z uwagi na niezasadność prowadzenia nowych badań w przypadku, gdy są one dostępne. Celem przepisu jest uniknięcie niepotrzebnych obciążeń związanych z wykonywaniem nowych badań terenowych, przy czym zastrzeżono, że korzystanie z wyników istniejących powinno być możliwe jedynie wtedy, gdy spełniają aktualne wymagania prawne dotyczące sposobu prowadzenia tych badań i są przydatne do przygotowania projektu poprawy stanu środowiska. Przykładowo przepis może mieć zastosowanie, gdy istniejące wyniki badań spełniają aktualne wymagania wynikające z powszechnie obowiązujących przepisów ochrony środowiska, np. w zakresie metodyk badawczych, w tym pobierania próbek. Przepis projektowanego art. 6 ust. 4-6 zawiera uregulowania, których celem jest wyeliminowanie działań ograniczających bądź uniemożliwiających wykonanie badań stanu środowiska na terenie zdegradowanym i zobowiązujące władającego gruntem do umożliwienia wykonywania badań na terenie będącym w jego władaniu. W projektowanym art. 6 ust. 7-8 wprowadzono zobowiązanie dla

władającego powierzchnią ziemi i posiadacza odpadów do przekazywania właściwemu organowi informacji na temat stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, w tym również informacji o historii terenu mogących mieć wpływ na zanieczyszczenie środowiska. Rozwiązanie takie przyjęto z uwagi na możliwość ograniczenia zakresu prowadzenia nowych badań w przypadku, gdy przedsiębiorca władający terenem lub będący posiadaczem odpadów dysponuje wynikami badań, opracowaniami eksperckimi lub materiałami archiwalnymi przydatnymi do opracowania projektu poprawy stanu środowiska. Przykładowo cenne mogą okazać się archiwa zakładowe dawnych zakładów państwowych, np. w zakresie stosowanych technologii i używanych substancji, wszelkie historyczne materiały kartograficzne wskazujące na prowadzenie w danym miejscu działalności przemysłowej oraz historyczne zdjęcia lotnicze. Proponowany art. 6 ust. 9 wskazuje, że właściwy organ powinien zlecić wykonanie kompleksowej oceny stanu środowiska, wykonawcy, który ze względu na posiadane kompetencje, doświadczenie oraz warunki techniczne i organizacyjne będzie gwarantował należyte jego opracowanie lub wykonanie, przy czym zgodnie z art. 6 ust. 10 wykonanie badań stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym ma zostać zapewnione przez akredytowane laboratorium, przy czym dopuszcza się wykonanie tych badań w laboratorium nie posiadającym akredytacji, w przypadku gdy na terenie Polski nie funkcjonuje laboratorium posiadające akredytację w badanym zakresie. Wprowadzenie wymogu, aby badania stanu środowiska wykonywane były przez akredytowane laboratorium jest rozwiązaniem konsekwentnym i spójnym z pozostałymi przepisami ochrony środowiska. Zasada ta została wprowadzona, aby uzyskane wyniki mogły być uznane za miarodajne. Z uwagi na specyficzne, rzadkie zanieczyszczenia występujące na wielkoobszarowych terenach zdegradowanych może pojawić się jednak przypadek, w którym zabraknie laboratorium posiadającego akredytację na jego badanie, stąd wprowadzono wyjątek dla tego rodzaju sytuacji. Problemy takie pojawiały się w odniesieniu do akredytacji laboratoriów badających glebę i ziemię na zawartość rzadkich zanieczyszczeń.

Przepis art. 7 ust. 1 i 2 wskazuje, że właściwy organ jest obowiązany do podjęcia działań związanych z poprawą stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym i przedłożenia staroście stosownego wniosku o wydanie decyzji w tej sprawie, przy czym obowiązek ten jest uzależniony od dostępności środków na ten cel. Rozwiązanie takie wynika z faktu, że nie ma możliwości nałożenia tego obowiązku na sprawcę, zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”. Sprawcami degradacji były obecnie nieistniejące przedsiębiorstwa państwowe, które funkcjonowały w odległej przeszłości w innym reżimie prawnym. W art. 7 ust. 3 wskazano, że wniosek o wydanie przedmiotowej decyzji może dotyczyć części wielkoobszarowego terenu zdegradowanego. Rozwiązanie takie przyjęto, aby umożliwić etapowanie prowadzonych działań i wykorzystać dostępne środki, w przypadku braku dostępności środków finansowych na realizację projektu obejmującego cały teren zdegradowany. W art. 7 ust. 4 zawarto wyjątek dotyczący organu wydającego decyzję w przypadku, gdy organem właściwym do sporządzenia i przedłożenia wniosku o wydanie decyzji w sprawie poprawy stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym jest prezydent miasta na prawach powiatu sprawujący funkcję starosty. Proponowane

rozwiązanie przyjęto w celu uniknięcia wydawanie decyzji przez organ dla samego siebie.

W art. 7 ust. 5 projektu ustawy określono zakres wniosku o wydanie decyzji o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, który zawiera m.in. projekt poprawy stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, wykaz nieruchomości, których wywłaszczenie lub czasowe zajęcie jest konieczne do wykonania projektu i wykaz nieruchomości, dla których przewiduje się wzrost wartości w wyniku wykonania projektu, a także wykaz decyzji administracyjnych, których uchylenie w całości lub w części jest konieczne do wykonania projektu. Rozwiązanie takie przyjęto z uwagi na fakt, że rzeczywista poprawa stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym nie będzie możliwa bez uzyskania tytułu prawnego przynajmniej do części nieruchomości, które wymagają interwencji. Prace Zespołu ds. terenów zdegradowanych wskazały jednoznacznie, że rozwiązanie problemu analizowanych terenów zdegradowanych nie będzie możliwe jedynie przez finansowanie projektów z zakresu ochrony środowiska albo na gruncie zmiany przepisów dotyczących jedynie ochrony środowiska, gdyż na przeszkodzie wykonaniu prac terenowych stoi prywatna własność terenów, która rodzi problemy związane z naruszeniem zasady „zanieczyszczający płaci” oraz zasad udzielania pomocy publicznej. Zanieczyszczenia często znajdują się na terenie będącym własnością prywatną lub własnością Skarbu Państwa, pozostającą w użytkowaniu wieczystym osób fizycznych lub prawnych – przedsiębiorstw. Stanowi to przeszkodę w finansowaniu działań dotyczących poprawy stanu środowiska, w związku z zasadami udzielania pomocy publicznej – nie powinno się dopuszczać wsparcia ze środków publicznych zysku podmiotów prywatnych, w tym podwyższenia wartości nieruchomości, która zostanie oczyszczona. Z kolei podmioty będące właścicielami gruntów lub posiadaczami odpadów nie mogą być skutecznie pociągnięte do odpowiedzialności za wykonanie poprawy stanu środowiska na tych terenach, gdyż nakłady finansowe niezbędne do wyeliminowania szkodliwego oddziaływania na środowisko zgromadzonych odpadów niebezpiecznych znacznie przekraczają możliwości finansowe następców prawnych sprawców zanieczyszczeń. Zdecydowano się zatem na rozwiązanie dedykowane jedynie specyficznym problemom wielkoobszarowych terenów zdegradowanych, które stanowi wyjątek w odniesieniu do ogólnych obowiązków w dziedzinie ochrony środowiska, w tym przejęcie zanieczyszczonych nieruchomości i uchylenie decyzji administracyjnych z zakresu ochrony środowiska, których uchylenie w całości lub w części jest konieczne do wykonania projektu poprawy stanu środowiska na danym terenie. Szczegółowe zasady dotyczące wywłaszczenia lub czasowego zajęcia nieruchomości określono w art. 9 (patrz niżej).

Ponadto, w projektowanym art. 7 ust. 6 i 7 wskazano szczegółowe informacje, jakie powinien zawierać projekt poprawy stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, odnośnie planowanego sposobu i harmonogramu wykonania wszystkich prac w zakresie usuwania odpadów lub zabezpieczenia powierzchni składowisk i miejsc gromadzenia odpadów, lub ich rekultywacji; rekultywacji gruntów, remediacji zanieczyszczonej powierzchni ziemi; działań związanych z ochroną wód i powierzchni ziemi, odtwarzania elementów przyrodniczych, niezbędnego usuwania drzew i krzewów oraz monitoringu. Zobowiązano również właściwy organ do projektowania tych działań w taki

sposób, aby uwzględniały warunki geologiczne i hydrogeologiczne na danym terenie. Należy przy tym zwrócić uwagę, iż decyzja o poprawie stanu na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym ma zastąpić wiele innych decyzji z zakresu ochrony środowiska i powinna wskazywać szczegółowo jakie działania mają być przeprowadzone, aby wyeliminować negatywny wpływ tego terenu na zdrowie ludzi i stan środowiska.

Z kolei art.7 ust. 8-9 reguluje kwestię opracowania i wykonania projektu poprawy stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym. Działania dotyczące poprawy stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym mają charakter kompleksowy i będą obejmowały rozwiązywanie szeregu problemów ochrony środowiska, przede wszystkim takich jak obecność odpadów zgromadzonych w dalekiej przeszłości i emisja niebezpiecznych substancji do gleby, ziemi, wód powierzchniowych i podziemnych, a czasem również do powietrza, a także potencjalnego wpływu tych zanieczyszczeń oraz projektowanych prac terenowych na zdrowie ludzi. Celem projektowanej regulacji jest zapewnienie odpowiedniego poziomu merytorycznego przygotowywanego i realizowanego projektu, który powinien być przygotowywany z uwzględnieniem aktualnego poziomu wiedzy i techniki. Zatem, w projektowanym art. 7 ust. 8 wskazano jednostki organizacyjne upoważnione do opracowania projektu poprawy stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, wśród których wymieniono: Instytut Ekologii Terenów Przemysłowych w Katowicach, Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy, Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, Główny Instytut Górnictwa. Wskazane instytuty badawcze należą do jednostek podległych i nadzorowanych przez Ministra Klimatu i Środowiska, z wyjątkiem Głównego Instytutu Górnictwa, który podlega obecnie Ministrowi Aktywów Państwowych. Wymienione instytuty mają szerokie doświadczenie w badaniach stanu środowiska na terenach przemysłowych i poprzemysłowych, a także brały aktywny udział w dotychczasowych pracach Zespołu ds. terenów zdegradowanych. Nadanie uprawnień konkretnej jednostce naukowo-badawczej do opracowywania i przedstawiania najbardziej racjonalnej metody działania, zagwarantuje odpowiedni poziom merytoryczny projektu poprawy stanu środowiska oraz znacznie przyspieszy czas podjęcia rzeczywistych działań w terenie. Wskazanie instytucji bezpośrednio współpracujących z Ministerstwem Klimatu i Środowiska gwarantuje również możliwość szybkiego reagowania w przypadku zidentyfikowania problemów natury techniczno-organizacyjnej w trakcie realizacji poszczególnych projektów. Ponadto, z uwagi na to, że niejednokrotnie do poprawy stanu środowiska na wielkoobszarowych terenach zdegradowanych niezbędny jest wielodyscyplinarny zespół o kompetencjach wykraczających poza kompetencje poszczególnych instytutów w projektowanym art. 7 ust. 9 zawarto regulację wskazującą na możliwość tworzenia takich zespołów, również z udziałem ekspertów zewnętrznych. Natomiast przepis art. 7 ust. 10 wskazuje, że wniosek sporządza się nie tylko w wersji papierowej, ale również w postaci elektronicznej na informatycznych nośnikach danych, aby ułatwić obieg dokumentów i ograniczyć wykorzystanie papieru.

W projekcie w art. 8 ust. 1 wskazano, że na wniosek właściwego organu starosta wydaje decyzję o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym. Jako organ administracji właściwy w sprawach wydania decyzji zatwierdzającej projekt poprawy

stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym wskazano starostę, gdyż jest organem zajmującym się wydawaniem decyzji w zakresie gospodarki odpadami i posiada pracowników wyspecjalizowanych w tej dziedzinie. Dodatkowo, starosta jest również organem reprezentującym Skarb Państwa w sprawach gospodarowania nieruchomościami (art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami), a istotnym elementem wykonywania projektu poprawy stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym jest uregulowanie problemów gospodarki nieruchomościami, co uregulowano szczegółowo w art. 9 – patrz niżej.

Art. 8 ust. 2 projektu ustawy wskazuje, że przedmiotowa decyzja może dotyczyć całości lub części wielkoobszarowego terenu zdegradowanego. Uzasadnienie takiego rozwiązania zawarto wyżej – w odniesieniu do projektowanego art. 7 ust. 4.

Zgodnie z projektowanym art. 8 ust. 3 decyzją będzie ustalony przede wszystkim projekt poprawy stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, wskazujący zakres prac terenowych oraz monitoringu na danym obszarze, a także wykaz nieruchomości podlegających wywłaszczeniu lub czasowemu zajęciu w celu wykonania tego projektu albo opłacie adiacenckiej, w przypadku, gdy wykonanie projektu spowodowało wzrost wartości nieruchomości. Co istotne, decyzja ta ma dla wielkoobszarowego terenu zdegradowanego zastąpić wiele innych decyzji z zakresu ochrony środowiska (art. 8 ust. 3 pkt 5 projektu ustawy). Rozwiązanie takie ma na celu umożliwienie sprawnego przeprowadzenia prac terenowych w ramach wykonania jednego projektu poprawy stanu środowiska, który powinien kompleksowo rozwiązać problemy danego wielkoobszarowego terenu zdegradowanego oraz wyeliminować groźbę niespójności różnych decyzji z zakresu ochrony środowiska. Jak wskazują dotychczasowe doświadczenia wydawanie dla jednego terenu zdegradowanego wielu decyzji administracyjnych z zakresu ochrony środowiska może, z uwagi na stopień skomplikowania problemów na tego rodzaju terenach, opóźnić lub wręcz uniemożliwić przeprowadzenie działań na rzecz poprawy stanu środowiska. Dlatego przyjęto również rozwiązanie polegające na wydawaniu decyzji w tej sprawie przez organ ochrony środowiska, jakim jest starosta, w szerokim uzgodnieniu z innymi właściwymi organami ochrony środowiska (zgodnie z projektowanym art. 8 ust. 4 jest to marszałek województwa w zakresie postępowania z odpadami, regionalny dyrektor ochrony środowiska w zakresie remediacji zanieczyszczonej powierzchni ziemi oraz dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej w zakresie usuwania zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych, a także władze gminy, na której znajduje się część wielkoobszarowego terenu zdegradowanego w przypadku, gdy teren ten obejmuje obszar na terenie dwóch lub więcej gmin). Rozwiązanie takie ma zapewnić właściwy poziom merytoryczny ustalanego projektu poprawy stanu środowiska i nie pominięcie żadnego z ważnych aspektów projektowanych rozwiązań. W celu ułatwienia i przyspieszenia procedury administracyjnej w projektowanym art. 8 ust. 5 i 6 wyjaśniono, że uzgodnienie dotyczy przedłożonego przez starostę projektu decyzji, a nie przedstawienie stanowiska we wskazanym terminie zostanie uznane za akceptację tego projektu.

Dodatkowo, aby umożliwić realizację projektu poprawy stanu środowiska przewidziano wskazanie w decyzji wykazu nieruchomości, które zostaną wywłaszczone, wykazu

nieruchomości, które zostaną czasowo zajęte oraz wykazu nieruchomości, dla których przewiduje się wzrost wartości w wyniku wykonania projektu i dla których zastosowanie znajdują przepisy o opłacie adiacenckiej (projektowany art. 8 ust. 3 pkt 2-4). Wykonanie projektu poprawy stanu środowiska na działkach będących we władaniu prywatnym uniemożliwia bowiem skorzystanie z dostępnych źródeł finansowania, w tym funduszy ochrony środowiska oraz funduszy Unii Europejskiej. Dlatego też konieczne jest zaplanowanie przepisów pozwalających zapewnić bezpieczeństwo dla zdrowia i życia ludzi oraz stanu środowiska przy jednoczesnym braku naruszenia zasady „zanieczyszczający płaci” oraz zasad udzielania pomocy publicznej. Zasady wyłączenia oraz czasowego zajęcia nieruchomości zawarto w projektowanym art. 9 (patrz niżej).

Projektowany art. 9 ma na celu regulowanie zasad dotyczących gospodarki nieruchomościami na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym. Wydanie decyzji o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym ma całkowicie zastąpić dla tego rodzaju terenów wydawanie decyzji wyłączeniowych wydawanych na podstawie art. 119 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami. Zgodnie z art. 9 ust.1 działania związane z poprawą stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym stanowić będą realizację celu publicznego, co pozwoli na wyłączenie działek, koniecznych do wykonania tych działań. W art. 9 ust. 2, aby ograniczyć skutki planowanej regulacji przewidziano wyłączenie jedynie nieruchomości, na której znajdują się odpady, nieruchomości, na których występuje zanieczyszczenie powierzchni ziemi oraz nieruchomości, na których konieczne jest zlokalizowanie niezbędnych urządzeń i instalacji służących oczyszczaniu środowiska. Z kolei projektowany art. 9 ust. 3 ogranicza wyłączenia do przypadków, gdy w przypadku prowadzenia działań związanych z poprawą stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym przez samorząd na terenie zakupionym od sprawcy zanieczyszczenia albo na czasowo zajęтым terenie należącym do sprawcy zanieczyszczenia, naruszona mogłaby zostać zasada „zanieczyszczający płaci”. Przepis ten precyzuje również, że wyłączeniu mogą podlegać nieruchomości, których właściciel lub użytkownik wieczysty nie wywiązuje się z nałożonych decyzją administracyjną obowiązków w zakresie ochrony środowiska, co pozwoli na ograniczenie zakresu wyłączeń jedynie do nieruchomości, dla których jest to konieczne dla osiągnięcia właściwego poziomu ochrony środowiska. Przepisy art. 9 ust. 4-10 regulują zasady zawiadamiania władających nieruchomościami o możliwości przystąpienia do rokowań pomiędzy właściwym organem i władającymi nieruchomością w sprawie nabycia nieruchomości oraz prowadzenia tych rokowań. Ponieważ nie można liczyć, że uda się w każdym przypadku osiągnąć odpowiednie porozumienie projektowane przepisy zakładają, że po 2-miesięcznych bezskutecznych rokowaniach, nieruchomości zostaną wskazane w wykazie nieruchomości przeznaczonych do wyłączenia. Należy przy tym zwrócić uwagę, że nabycie w drodze umowy za cenę rynkową praw do nieruchomości, którą władca sprawca zanieczyszczenia lub jego następcą prawnym, byłoby złamaniem zasady „zanieczyszczający płaci”. Stąd projektowany art. 9 ust. 10 wskazuje, że przy uzgadnianiu ceny za nabycie nieruchomości bierze się pod uwagę zmniejszenie wartości tej nieruchomości spowodowane występującym na tej nieruchomości zanieczyszczeniem środowiska, w tym obecnością

odpadów i zanieczyszczenia powierzchni ziemi. Powyższy przepis ma na celu nie dopuszczenie do przysporzenia korzyści władającemu terenem zanieczyszczonym przez przejęcie nieruchomości za odszkodowaniem nie uwzględniającym rzeczywistej wartości nieruchomości, która jest obciążona zanieczyszczeniem i wykonywanie decyzji o poprawie stanu środowiska na danym terenie ze środków publicznych. Jest to szczególnie istotne z uwagi na fakt, że część właścicieli terenów na obszarach przemysłowych uchylała się od wykonywania obowiązków w zakresie ochrony środowiska, zakładając, że presja medialna na „rozwiązanie problemu bomb ekologicznych” spowoduje w końcu oczyszczenie tych gruntów przez państwo, a ich wartość znacząco wzrośnie. Projektowany art. 9 ust. 11-12 reguluje z kolei kwestię wywłaszczenia nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym, aby nie spowalniać procesu poprawy stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym z przyczyn problemów z ustaleniem władających nieruchomościami.

Art. 9 ust. 13 projektu ustawy określa podmioty, które przejmują własność nieruchomości podlegających wywłaszczeniu – są to podmioty odpowiedzialne za wykonanie decyzji w sprawie poprawy stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym.

Projektowany art. 9 ust. 14-15 reguluje odrębnie od przepisów ustawy o gospodarce nieruchomościami kwestie wysokości odszkodowań za wywłaszczenie. Co istotne, również w przypadku ustalania wysokości odszkodowania, należy brać pod uwagę zmniejszenie wartości tej nieruchomości spowodowane występującym na tej nieruchomości zanieczyszczeniem środowiska, w tym obecnością odpadów i zanieczyszczenia powierzchni ziemi.

Ponadto, aby ograniczyć wywłaszczenia jedynie do terenów, dla których jest to absolutnie konieczne, przewidziano również dla części terenów możliwość czasowego zajęcia nieruchomości na czas wykonania projektu poprawy stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, co dla tego rodzaju terenów zastępuje wydawanie decyzji na podstawie art. 126 ust. 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami (art. 9 ust. 16-19). Należy w tym miejscu zwrócić uwagę, że dla terenów dla których wartość nieruchomości wzrośnie w wyniku prowadzonych prac terenowych zastosowanie mają znaleźć nowelizowane przepisy o opłacie adiacenckiej z tej ustawy³. W art. 9 ust. 20 doprecyzowano, że do postępowań dotyczących wywłaszczenia lub czasowego zajęcia nieruchomości w celu poprawy stanu środowiska na tych terenach stosuje się przepisy ustawy o gospodarce nieruchomościami.

Zgodnie z projektowanym art. 10 ust. 1 po wydaniu decyzji o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym właściwy organ staje się posiadaczem odpadów zgromadzonych na wywłaszczanej lub czasowo zajętej nieruchomości. Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 19 ustawy o odpadach przez posiadacza odpadów rozumie się wytwórcę odpadów lub osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej będące w posiadaniu odpadów; domniemywa się, że władający powierzchnią ziemi jest posiadaczem odpadów znajdujących się na nieruchomości. Przejęcie praw do nieruchomości nie zawsze zatem oznacza przejęcie własności odpadów. Celem projektowanego przepisu jest wyraźne i nie budzące wątpliwości interpretacyjnych określenie własności odpadów, co umożliwi odpowiednie wykonanie działań w zakresie

³ Patrz niżej.

gospodarowania odpadami wynikających z decyzji o poprawie stanu środowiska na danym terenie. Ponadto, w projektowanym art. 10 ust. 2-3 zawarto regulacje dotyczące utraty z mocy prawa decyzji administracyjnych z zakresu ochrony środowiska, które powinny utracić moc w całości lub w części, w celu wykonania decyzji o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, a także informowania o tym organów wydających te decyzje. Uzasadnienie tego przepisu zawarto powyżej w odniesieniu do art. 8 ust. 3 pkt 5.

Jeżeli zakres projektu i sposób wykonania poprawy stanu środowiska zostanie przygotowany przez właściwe instytuty naukowe (patrz uzasadnienie do art. 7 ust. 8), samo wykonanie działań w terenie można powierzyć wykonawcy wyłonionemu zgodnie z przepisami o zamówieniach publicznych, który ze względu na posiadane kompetencje, doświadczenie oraz warunki techniczne i organizacyjne będzie gwarantował należyte wykonanie tego projektu (projektowany art. 11).

Proponowany art. 12 dotyczy oceny wykonania projektu poprawy stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, co ma zapewnić odpowiedni nadzór nad osiągnięciem efektu ekologicznego prowadzonych działań.

Przepis projektowanego art. 13 ust. 1 wskazuje rodzaje decyzji, których nie wydaje się, jeżeli została wydana decyzja o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, i wskazane działania są objęte tą decyzją. Celem regulacji jest uniknięcie nakładania się obowiązków wynikających z różnych przepisów w zakresie ochrony środowiska. Planowany przepis nie wyklucza wydawania wymienionych decyzji na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, o ile ich zakres nie jest objęty decyzją o poprawie stanu środowiska. Przykładowo, w przypadku porzucenia nowych odpadów na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, których usuwanie nie było objęte decyzją o poprawie stanu środowiska, będzie możliwe wydanie decyzji o usunięciu odpadów z miejsca nieprzeznaczonego do ich składowania lub magazynowania. Projektowany art. 13 ust. 2-5 ma umożliwić odpowiednio szybkie usuwanie drzew i krzewów na wielkoobszarowych terenach zdegradowanych w celu prowadzenia niektórych działań związanych z poprawą stanu środowiska na tych terenach, w tym przykładowo usuwania odpadów w miejscach porośniętych roślinnością, remediacji prowadzonej metodą *ex-situ* i wymagającą wykopania zanieczyszczonej gleby lub ziemi lub budowy instalacji lub urządzeń takich jak bariery nieprzepuszczalne czy stacje pomp. Należy zwrócić przy tym uwagę, że usuwanie drzew i krzewów na wielkoobszarowych terenach zdegradowanym wykonuje się tylko wtedy, gdy jest to niezbędne do wykonania tego rodzaju prac (patrz: projektowany art. 7 ust. 6 pkt 6).

W projektowanym art. 13 ust. 6 i 7 uregulowano kwestię informowania regionalnego dyrektora ochrony środowiska o wydaniu lub wykonaniu decyzji o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, która zawierała działania dotyczące remediacji, w celu umożliwienia dokonania odpowiednich wpisów do rejestrów historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz rejestru bezpośrednich zagrożeń szkodą w środowisku lub szkód w środowisku.

Zgodnie z projektowanym art. 14, właściwy organ nie powinien odpowiadać za spłatę zobowiązań i wierzytelności podmiotów, które wcześniej władały przejmowanym terenem,

co mogłoby stanowić znaczące obciążenie budżetu gminy i uniemożliwić wykonanie priorytetowych działań związanych z projektem poprawy stanu środowiska. Obciążenie terenu tego rodzaju zobowiązaniami nie powinno negatywnie wpływać na działania związane z poprawą stanu środowiska.

Przepis art. 15 wprowadza obowiązek lokalizowania na terenie będącym własnością właściwego organu oraz zapewnienia funkcjonowania instalacji i urządzeń instalacji i urządzeń, które powstały w związku z wykonywaniem decyzji o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, jeżeli jest to konieczne dla zachowania właściwego stanu środowiska. Celem wprowadzenia tego obowiązku jest zapewnienie funkcjonowania i utrzymywania instalacji i urządzeń takich jak np. składowiska, systemy drenażowe, studnie i pompy, oczyszczalnie ścieków, bariery reaktywne, urządzenia do monitoringu, w przypadku konieczności ich długoterminowego funkcjonowania na danym wielkoobszarowym terenie zdegradowanym. Należy zauważyć, że nie we wszystkich przypadkach istnieje techniczna, organizacyjna i finansowa możliwość oczyszczenia danego terenu w taki sposób, aby całkowicie nie były na nim obecne odpady albo żeby skutki ich obecności wyeliminować w okresie realizacji projektu w całości. W przypadku pozostawienia odpadów na danym terenie będą one wymagały stosownego wyeliminowania wpływu na otaczające elementy środowiska. Z kolei zanieczyszczenia rozproszone np. w wodach podziemnych mogą wymagać funkcjonowania stosownych barier i systemów monitoringowych wiele lat po usunięciu lub zabezpieczeniu głównego źródła zanieczyszczenia. Analiza przypadków wielkoobszarowych terenów zdegradowanych prowadzona w ramach funkcjonowania Zespołu ds. terenów zdegradowanych wykazała ponadto, że sprzedaż terenów, na których funkcjonują instalacje lub urządzenia ochrony środowiska stanowi poważny problem przy zabezpieczeniu terenów zdegradowanych przed ich wpływem na otaczające środowisko. Nowi właściciele przez niewiedzę lub świadome zaniechanie nie zawsze utrzymywali instalacje w odpowiedniej sprawności. Projektowany przepis ma zapobiegać tego rodzaju problemom pozostawiając niezbędne instalacje we władaniu władz samorządowych lub w przypadku terenów zamkniętych – rdoś.

W celu zapewnienia właściwego wykonania poprawy stanu środowiska na terenach, które mają wartość inwestycyjną, w projektowanym art. 16 ust. 1 wprowadzono zakaz sprzedaży przejętych przez właściwy organ nieruchomości, na których wykonywana jest decyzja o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, do czasu zakończenia jej wykonania. Dodatkowo wprowadzono także zakaz sprzedaży nieruchomości, na których wykonywane jest zabezpieczenie, o którym mowa w art. 18 ust. 2 polegające na ustaleniu monitoringu stanu środowiska lub monitoringu stabilności geotechnicznej składowanych lub zgromadzonych odpadów na danym terenie. Celem przepisu jest zapewnienie trwałości wykonywanego projektu, w tym prac technicznych polegających na usuwaniu lub zabezpieczaniu odpadów, rekultywacji, remediacji i oczyszczaniu wód, przykładowo pełnego wykonania okryw rekultywacyjnych składowisk, w tym zapewnienie czasu na wzrost właściwej okrywy roślinnej, prawidłowe monitorowanie osiadania bryły składowiska, nie zakłócanie długotrwałego oczyszczania powierzchni ziemi lub wód gruntowych, np. w procesach bioremediacji, w tym okresowe monitorowanie efektu

prowadzonych prac, umożliwienie wzrastania roślin na rekultywowanych gruntach, a także zapewnienie ciągłości wykonywania monitoringu stanu środowiska i monitoringu stabilności geotechnicznej składowanych lub zgromadzonych odpadów. Przewidziano również (projektowany art. 16 ust. 2), że w przypadku sprzedaży nieruchomości po wykonaniu decyzji o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, właściwy organ jest obowiązany do zwrotu środków finansowych uzyskanych na wykonanie tej decyzji, do wysokości wartości sprzedaży nieruchomości. Celem przepisu jest zasilenie funduszy ochrony środowiska w środki, które mogą być przeznaczane na poprawę stanu środowiska na innych terenach zdegradowanych.

Aby zagwarantować racjonalne wydatkowanie środków publicznych oraz niedopuszczenie do przysporzenia niezasadnych korzyści władającemu terenem zanieczyszczonym zgodnie z projektowanym art. 17, jeżeli po zakończeniu wykonania decyzji o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, poprzedni właściciel lub jego spadkobierca żąda zwrotu wywłaszczonej nieruchomości, warunkiem jej zwrotu jest zwrot poniesionych kosztów wykonania tej decyzji (oprócz wymienionych w przepisach o gospodarce nieruchomościami warunków) na rzecz odpowiednio właściwego funduszu ochrony środowiska lub gminy, w zależności od źródła pozyskania tych środków.

W art. 18 wprowadzono przepisy pozwalające na odpowiednie zabezpieczenie wielkoobszarowego terenu zdegradowanego zarówno przed wydaniem decyzji o poprawie stanu środowiska na tym terenie, jak i w trakcie wykonywania tej decyzji, a także po jej wykonaniu. Celem przepisu jest zarówno zapewnienie pełnego zabezpieczenia przed negatywnym oddziaływaniem zanieczyszczeń na życie i zdrowie ludzi, jak i właściwe, niezakłócone wykonywanie prac terenowych na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, a także zachowania efektów przeprowadzonych działań zabezpieczających lub prawidłowego funkcjonowania wybudowanych instalacji ochrony środowiska. Wielkoobszarowy teren zdegradowany powinien zostać zabezpieczony przez ogrodzenie, prowadzenie wizyjnego systemu kontroli lub ograniczenie jego sposobu użytkowania, a także w niektórych przypadkach przez prowadzenie stosownego monitoringu stanu środowiska i zgromadzonych odpadów. Warto przy tym zwrócić uwagę, że problemem terenów poprzemysłowych jest brak świadomości okolicznych mieszkańców o zagrożeniach wynikających z przebywania i korzystania z zanieczyszczonego terenu. Często występuje również na takich terenach dodatkowe porzucanie kolejnych odpadów. Obowiązki w zakresie nałożono na właściwy organ, jeżeli teren znajduje się w jego władaniu albo na władającego powierzchnią ziemi dla terenów nie będących we władaniu samorządu, w tym drugim przypadku właściwy organ określi zakres wymaganego zabezpieczenia wielkoobszarowego terenu zdegradowanego w drodze decyzji (projektowany art. 18 ust. 6).

Projektowany art. 19. ust. 1 precyzuje, że koszty wykonania decyzji o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, obejmują nie tylko sam koszt wykonania prac terenowych, ale również koszty badania stanu środowiska, badania stabilności geotechnicznej i opracowania projektu. Właściwe wykonanie prac terenowych wymaga odpowiedniego przygotowania projektu na podstawie wyników badań.

W projektowanym art. 19 ust. 2 wskazano źródła z jakich mogą być pozyskiwane środki finansowe na realizację projektu poprawy stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym. Proponuje się, aby były to Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Fundusz Spójności, Fundusz Invest EU, środki własne gminy oraz inne środki pozyskane przez właściwy organ. Szczegółowe informacje w tym zakresie przedstawiono w OSR. Zgodnie z art. 400q ust. 2 ustawy Poś Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkie fundusze prowadzą gospodarkę finansową w sposób zapewniający pełne wykorzystanie środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną. Zatem, zgodnie z projektowanym art. 19 ust. 3, w zakresie w jakim nie mogą być objęte finansowaniem ze środków UE potrzebne środki mogą pochodzić z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Należy przy tym zwrócić uwagę, że analizy prowadzone w ramach Zespołu ds. terenów zdegradowanych wskazały, że nakłady finansowe niezbędne do wyeliminowania szkodliwego oddziaływania zgromadzonych odpadów niebezpiecznych na środowisko i zdrowie ludzi znacznie przekraczają możliwości finansowe władz miasta czy gminy.

Kolejnym przepisem, który ma na celu nie zdejmowanie odpowiedzialności z podmiotów, które starały się unikać wypełniania zobowiązań w zakresie ochrony środowiska i zachowanie w możliwie największym stopniu zasady „zanieczyszczający płaci” jest projektowany art. 20 ust. 1 zgodnie z którym, w przypadku, gdy podmiot był obowiązany do wykonania decyzji administracyjnej z zakresu ochrony środowiska, która została uchylona, a działania w niej przewidziane zostały włączone do decyzji o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym, właściwy organ nakłada na ten podmiot obowiązek zwrotu poniesionych kosztów wykonania tych działań. Zwrot kosztów następuje odpowiednio na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej lub gminy, w zależności od źródła pochodzenia środków, co ma zapewnić fundusze na wykonywanie kolejnych projektów dotyczących poprawy stanu środowiska na wielkoobszarowych terenach zdegradowanych. Ponadto, zgodnie z projektowanym art. 20 ust. 2 roszczenia względem podmiotu o zwrot kosztów wykonania decyzji o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym przedawniają się z upływem 10 lat od dnia, w którym ta decyzja stała się prawomocna. W projektowanym art. 20 ust. 3 wskazano, że do należności z tytułu obowiązku zwrotu kosztów wykonania decyzji o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym stosuje się odpowiednio przepisy działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2019 r. poz. 900, z późn. zm.), z tym że uprawnienia organów podatkowych przysługują właściwemu organowi, którym mowa w art. 5 ust. 1 projektowanej ustawy. Odesłanie takie jest dość powszechnie przyjęte w przepisach ochrony środowiska.

Zmiany innych ustaw

Zgodnie z art. 21 projektu ustawy wprowadza się zmianę w ustawie z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1070). Wprowadzenie zmiany w tej

ustawie wynika z nałożenia na GIOŚ obowiązku prowadzenia ewidencji wielkoobszarowych terenów zdegradowanych na podstawie art. 3 ust. 2-3 projektu ustawy, a także kontroli wykonywania zabezpieczenia wielkoobszarowych terenów zdegradowanych na podstawie projektowanego art. 17.

Zgodnie z art. 22 projektu ustawy wprowadza się następujące zmiany w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami:

- w art. 22 pkt 1 zaproponowano zmianę art. 112 ust. 1 ww. ustawy, która ma pozwolić na stosowanie przepisów tej ustawy dotyczących wywłaszczenia nieruchomości do nieruchomości, których wywłaszczenie jest konieczne do wykonania poprawy stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym;
- w art. 22 pkt 2 zawarto zmianę tytułu rozdziału 7 ww. ustawy, która jest konsekwencją zmian treści samego rozdziału, w taki sposób, aby możliwy był udział w kosztach nie tylko budowy urządzeń infrastruktury technicznej, ale również w kosztach poprawy stanu środowiska i tym samym nakładanie opłaty adiacenckiej również z tego tytułu;
- w art. 22 pkt 3 zawarto zmianę art. 143 ww. ustawy, w którym po ust. 2 dodaje się ust. 2a dotyczący możliwości stosowania przepisów rozdziału 7 ww. ustawy odpowiednio do nieruchomości, których wartość wzrośnie w wyniku wykonania decyzji o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym;
- w art. 22 pkt 4 zawarto zmianę art. 144 ust. 1 ww. ustawy, która przewiduje, że właściciele nieruchomości uczestniczą w kosztach wykonania decyzji o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym przez wnoszenie na rzecz gminy opłat adiacenckich, szczegółowe uzasadnienie takiej potrzeby zawarto powyżej w uzasadnieniu do art. 6 ust. 4 projektu ustawy;
- w art. 22 pkt 5 zawarto zmianę art. 145 ww. ustawy, która rozszerza przesłanki do ustalenia płaty adiacenckiej o działania polegające na wykonaniu decyzji o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym i wprowadza zasady określenia terminu od jakiego może nastąpić wszczęcie postępowania w sprawie ustalenia opłaty adiacenckiej w przypadku realizacji decyzji o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym;
- w art. 22 pkt 6 zawarto zmianę art. 146 ww. ustawy, która polega na określeniu zasad ustalenia wysokości opłaty adiacenckiej w taki sposób, aby zależała ona od wzrostu wartości nieruchomości spowodowanego wykonaniem decyzji o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym.

W art. 23 projektu ustawy wprowadza się zmiany w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska w następującym zakresie:

- w art. 23 pkt 1 zawarto zmianę w art. 73 w ust. 1 ustawy Poś, która pozwoli na uwzględnienie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu ograniczeń wynikających z zabezpieczenia wielkoobszarowego terenu zdegradowanego; celem takiego rozwiązania jest uwzględnienie w planowaniu przestrzennym potrzeby utrzymania efektów wykonanego projektu poprawy stanu środowiska na danym terenie, w taki sposób, aby ewentualny nowy sposób zagospodarowania nieruchomości nie był sprzeczny

z utrzymaniem wykonanych instalacji i urządzeń ochrony środowiska, a także warstw okrywy rekultywacyjnej lub ochronnej okrywy roślinnej; warto przy tym zauważyć, że nie każdy teren zdegradowany, nawet po wykonaniu prac zabezpieczających, nadaje się do ponownego wykorzystania, a dotychczas obowiązujące przepisy z zakresu zagospodarowania przestrzennego nie zawsze zabezpieczały takie tereny przez presją inwestycyjną;

- art. 23 pkt 2 przewiduje zmianę w art. 130 ust. 1 ustawy Poś, która pozwoli na ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości w związku z ochroną zasobów środowiska przez wydanie decyzji o zabezpieczeniu wielkoobszarowego terenu zdegradowanego polegającej na ograniczeniu sposobu użytkowania nieruchomości na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym (na podstawie art. 18 projektowanej ustawy);
- w art. 23 pkt 3 zawarto zmianę w art. 400a ust. 1 ustawy Poś, której celem jest wskazanie wprost, że finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej obejmuje m.in. przedsięwzięcia związane z poprawą stanu środowiska na wielkoobszarowych terenach zdegradowanych;
- w art. 23 pkt 4 zawarto zmianę w art. 401 ust. 7 ustawy Poś, polegającą na uzupełnieniu katalogu przychodów NFOŚiGW o zwrot środków finansowych uzyskanych na wykonanie decyzji o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym w przypadku sprzedaży nieruchomości (patrz: uzasadnienie do art. 17 ust. 2 projektowanej ustawy), a także o zwrocie kosztów wykonania decyzji o poprawie stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym w przypadku żądania zwrotu wywłaszczonej nieruchomości lub udziału w tej nieruchomości albo części wywłaszczonej nieruchomości lub udziału w tej części (patrz: uzasadnienie do art. 18 projektowanej ustawy).

W przepisach art. 50 ust. 1a ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305 z późn. zm.) został określony obowiązek umieszczenia w przepisach przejściowych maksymalnych limitów wydatków dla jednostek sektora finansów publicznych (tzw. "reguły wydatkowej") w stosunku do projektów ustaw przyjmowanych przez Radę Ministrów, w odniesieniu do budżetu państwa, jednostek samorządu terytorialnego oraz pozostałych jednostek sektora finansów publicznych. Zawarta w projektowanym art. 24 reguła wydatkowa do przedmiotowego projektu ustawy została przyjęta na podstawie wyliczeń zwartych w Ocenie Skutków Regulacji.

Art. 25 projektu ustawy wskazuje, że rozpoczęcie gromadzenia danych w ewidencji wielkoobszarowych terenów zdegradowanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska nastąpi od dnia wejścia w życie ustawy, natomiast sporządzenie i przekazanie pierwszego zbiorczego wyciągu z tej ewidencji nastąpi dwa lata od dnia wejścia w życie ustawy. Proponowany czas na gromadzenie danych i przygotowanie zbiorczych informacji z ewidencji wynika z potrzeby zebrania i weryfikacji stosownych informacji z obszaru całego kraju.

Zgodnie z projektowanym art. 26 ze względu na pilną potrzebę podjęcia działań wejście

w życie przepisów ustawy planowane jest po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia. Zgodnie z Krajowym Planem Odbudowy, przyjętym przez Radę Ministrów 30 kwietnia 2021 r., w ramach komponentu B3.2. „*Wsparcie naprawy stanu środowiska i zabezpieczenia przed substancjami niebezpiecznymi*” przewiduje się działania do sierpnia 2026 r. Z kolei przyjęcie ustawy dedykowanej wielkoobszarowym terenom zdegradowanym przewidziano na IV kw. 2022 r. Projekt ustawy przewiduje nałożenie obowiązków głównie na organy administracji, nie jest zatem zasadne wydłużanie okresu *vacatio legis*.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej. Projekt ustawy nie wymaga przedstawienia organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt ustawy nie zawiera przepisów technicznych, w związku z tym nie podlega notyfikacji zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Stosownie do przepisu art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt ustawy zostanie zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny.

Opracowanie ww. projektu ustawy wynika wprost z **Krajowego Planu Odbudowy (KPO)** i wiąże się z reformą B3.2 – „*Wsparcie naprawy stanu środowiska i zabezpieczenia przed substancjami niebezpiecznymi*”. Projektowany akt prawny realizuje kamień milowy B14L „*Wejście w życie ustawy umożliwiającej kompleksowe eliminowanie negatywnego wpływu na środowisko na wielkoobszarowych terenach przemysłowych*”. Wszystkie wprowadzane w projekcie ustawy rozwiązania w pełni realizują wymagania kamienia milowego, w tym usunięcie zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi jakie stwarzają wielkoobszarowe tereny przemysłowe oraz minimalizację ich negatywnego wpływu na środowisko przyrodnicze, a także odzyskanie tych terenów do ponownego wykorzystania. Projekt przewiduje zobowiązanie samorządu i nadanie niezbędnych kompetencji umożliwiających podjęcie działań związanych z poprawą stanu środowiska na tych terenach. Projektowana ustawa usunie bariery organizacyjne i prawne w kompleksowej likwidacji negatywnego oddziaływania na środowisko na wielkoobszarowych terenach zdegradowanych. Zakres projektu obejmuje rozpoznanie tych terenów, ocenę skali problemów związanych z ich oddziaływaniem na środowisko oraz opracowanie kompleksowej dokumentacji umożliwiającej realizację projektów dotyczących poprawy stanu środowiska na tych terenach. Projekt obejmuje tereny wprost wymienione w KPO, tj. dawne Zakłady Chemiczne "Tarnowskie Góry" w Tarnowskich Górach; dawne Zakłady Chemiczne "Zachem" w Bydgoszczy; Zakłady "Organika-Azot" w Jaworznie; dawne Zakłady Przemysłu Barwników "Boruta" w Zgierzu. Ponadto, planowana w projekcie ewidencja dotychczas nierozpoznanych wielkoobszarowych terenów zdegradowanych, daje możliwość realizacji w przyszłości innych projektów o podobnym charakterze po ew. rozszerzeniu zakresu ustawy.